

نیمه شعبان، شبی همپای شب قدر

شب نیمه شعبان از چنان اهمیتی برخوردار است که هم‌ردیف و هم‌پای شب‌های قدر قرار دارد و از این موقعیت می‌توان چون شب‌های قدر ماه مبارک رمضان برای کسب خیرات و برکات معنوی بهره برد و نهایت تلاش را برای کسب فیض داشت.

شب نیمه شعبان از چنان اهمیتی برخوردار است که هم‌ردیف و هم‌پای شب‌های قدر قرار دارد و از این موقعیت می‌توان چون شب‌های قدر ماه مبارک رمضان برای کسب خیرات و برکات معنوی بهره برد و نهایت تلاش را برای کسب فیض داشت.

در حدیثی که در وسایل‌الشیعه، بحارالانوار و مصباح‌المتهدج اشاره شده در خصوص فضیلت ماه شعبان آمده است: **#171**؛ خداوند به ذات مقدس خود سوگند خورده است که هر کس را در این ماه به او پناه برده و از او درخواست کند، از رحمت خود محروم ننماید. **raquo**؛

خطبه ای در شرافت ماه شعبان

بنا بر آنچه در شماری از متون روایی وارد شده، پیامبر اکرم (صلي الله عليه وآله) در یکی از سال‌ها، به هنگام آغاز این ماه خطبه‌ای خواندند و مردم را نسبت به شرافت این ماه آگاه فرمودند.

در بحارالانوار قسمت‌هایی از این خطبه چنین آمده است:

#171؛... شعبان ماه شریفی است و آن ماه من است. حاملان عرش آن را بزرگ می‌شمارند و حق آن را می‌شناسند. آن ماهی است که در آن همچون ماه رمضان، روزی بندگان زیاد می‌گردد و در آن بهشت آذین بسته می‌شود و این ماه را شعبان نامیده‌اند زیرا در آن ارزاق مومنان تقسیم می‌شود و آن ماهی است که عمل در آن چند برابر می‌شود و کار نیکو هفتاد برابر ثمره می‌دهد. **raquo**؛

امتیاز پنجشنبه‌های ماه شعبان

بنا بر آنچه در حدیثی دیگر که در وسایل‌الشیعه به آن اشاره شده، ماه شعبان، ماهی است که: **#171**؛ در هر پنجشنبه آن، آسمان‌ها زینت بسته می‌شود، و فرشتگان به دعا می‌پردازند که پروردگارا! آن کس را که در این ایام روزه بدارد، ببخشای، و دعایش را اجابت فرماید. پس هر کس که در روز اول شعبان دو رکعت نماز گزارد و در هر رکعت آن یک مرتبه سوره حمد و یکصد مرتبه سوره توحید را بخواند و بعد از نماز نیز یکصد مرتبه صلوات بفرستد، خداوند تمامی حاجت‌های دینی و دنیایی او را اجابت می‌فرماید. **raquo**؛

شرافت شب و روز نیمه شعبان

اما در میان روزها و شب‌های ماه شعبان، شب نیمه این ماه مصادف با ولادت حضرت مهدی (عج) از شرافت ویژه ای برخوردار است.

از امام صادق (علیه السلام) روایت شده که پدر بزرگوارشان در پاسخ کسی که از فضیلت شب نیمه شعبان از ایشان پرسیده بود فرمودند: این شب برترین شبها بعد از شب قدر است، خداوند در این شب فضلش را بر بندگان جاری می‌سازد و از منت خویش گناهان آنان را می‌بخشد، پس تلاش کنید که در این شب به خدا نزدیک شوید. همانا این شب، شبی است که خداوند به وجود خود سوگند یاد کرده که در آن درخواست کننده‌ای را، مادام که درخواست گناه نداشته باشد، از درگاه خود نراند.

در بحارالانوار در مورد اهمیت این شب از زبان پیامبر اکرم (صلي الله عليه وآله) اینگونه روایت شده است: من شب نیمه شعبان، خوابیده بودم که جبرائیل به نزد آمد و گفت: ای محمد! آیا در این شب می‌خوابی؟

گفتم: ای جبرائیل! مگر این شب چه شبی است؟

جبرائیل گفت: این شب، شب نیمه شعبان است. ای محمد برخیز! پس مرا از بستر خواب بلند نمود و آنگاه مرا به بقیع برد و گفت: سرت را بلند کن و به آسمان بنگر.

این شبی است که درهای آسمان در آن باز می‌شود: درهای رحمت. در **#171**؛ رضوان **raquo**؛ در **#171**؛ مغفرت **raquo**؛ در **#171**؛ فضل **raquo**؛ در **#171**؛ توبه **raquo**؛ در **#171**؛ نعمت **raquo**؛ در **#171**؛ جود **raquo**؛ و در **#171**؛ احسان **raquo**؛ و خداوند به عدد موها و پشم‌های گاو و گوسفند مردم را از آتش جهنم آزاد می‌کند، زمان مرگ را در آن

ثبت کرده و بمدت يك سال روزيها را تقسيم مي‌کند؛ و هر چه را که در تمام سال اتفاق مي‌افتد فرو مي‌فرستد. محمد! کسي که اين شب را با گفتن #171؛ الله اکبر#؛ ،&#171؛ سبحة الله؛ و #171؛ لا اله الا الله؛ و دعا نماز و قرآن خواندن و انجام اعمال مستحب و استغفار کردن زنده نگهدارد بهشت منزل و استراحتگاه او خواهد بود و گناهان گذشته و آينده‌اش بخشيده مي‌شود.

در حالي نذرت آدمم که تمام فرشته‌ها در آسمان پاهایشان را جفت کرده‌اند عده‌اي تسبيح مي‌کنند، عده‌اي در رکوع، عده‌اي در سجود و گروه‌ي ذکر مي‌گویند. شبي است که کسي دعا نمي‌کند مگر اين که مستجاب مي‌شود، کسي چيزي نمي‌خواهد مگر اين که به او داده مي‌شود، کسي درخواست مغفرت و بخشش نمي‌کند، مگر اين که بخشيده مي‌شود، کسي توبه نمي‌کند مگر اين که توبه‌اش پذيرفته مي‌شود. کسي که از خير اين شب محروم شود، از خير بزرگي محروم شده است. (1)

نيمه شعبان علاوه بر اينکه روز و زمان خجسته ميلاد امام عصر (عج) است، فرصت معنوي مناسب و ارزشمندی براي راز و نیاز با خالق هستي و نزديکي هرچه بهتر و بيشتري به معبود و کسب برکات الهي است.

اين شب از چنان اهميتي برخوردار است که هم رديف و هم پاي شب‌هاي قدر قرار دارد و از اين موقعيت مي‌توان چون شب‌هاي قدر ماه مبارک رمضان، براي کسب خيرات و برکات معنوي بهره برد و نهايت تلاش را براي کسب فيض داشت.

دعاي کميل را در شب نيمه شعبان فراموش نکنيم!

بنا بر روايت #171؛ کميل؛ يار وفادار اميرالمؤمنين (عليه السلام)، در جلسه‌اي يکي از ياران حضرت از ايشان درباره اين آيه شريفه سوره دخان #171؛ فيها يفرق کل امر حکيم؛ سوال کرد، ايشان نيز در تفسير شب قدر که امور آدميان در آن مقدر مي‌شود به بيان اهميت شب نيمه شعبان پرداختند و به خصوص برخواندن دعاي حضرت خضر (عليه السلام) در اين شب تاکيد کردند.

پس از اتمام جلسه و آنگاه که کميل به منزل خود بازگشت، باز به نزد حضرت مراجعه کرد تا دعاي خضر را از ايشان فرا گيرد. حضرت نيز نخست او را امر به نوشتن کردند و آنگاه دعاي معروف کميل را براي او خواندند، و سرانجام او را به خواندن اين دعا در شب نيمه شعبان سفارش فرمودند. (2)

با گشت و گذاري در بوستان روايات رسيده از خاندان عصمت و طهارت عليهم السلام هم بخشي از آن اسرار بر ما عيان مي‌شود و هم به دستور العمل هاي شفا بخشي برمي‌خوريم که خاندان عصمت عليهم السلام آنها را براي رشد و بالندگي بشر به او تعليم کرده‌اند.

آنچه در پي مي‌آيد احاديثي اند از اين سنخ که اسرار گفته‌اند و اعمال تعليم کرده‌اند. باشد تا بدانيم و عمل کنيم و پر بکشيم. پرواز به سوي بي‌نهايتي که از آنجا آمده ايم و ناگزير بايد به آنجا برگرديم.

عنائتي خاص به زائران حضرت حسين عليه السلام

امام صادق عليه السلام فرمود: وقتي نيمه شعبان مي‌شود هاتفي از افق اعلي ندا مي‌دهد که اَلَا زَائِرِي قَبْرِ الْحُسَيْنِ اَرْجِعُوا مَقْفُورًا لَكُمْ وَ ثَوَابُكُمْ عَلَى رَيْكُمُ وَ مُحَمَّدٌ يَبِيْكُمْ اَي زائران قبر حسين عليه السلام شما در حالي به شهر و ديار خود برمي‌گرديد که مورد بخشش الهي قرار گرفته ايد و ثواب و اجر اين زيارت شما را خداوند متعال و پيامبرش صلي الله عليه و آله بر عهده گرفتند. (کافي 589/4)

امام صادق عليه السلام فرمود: مَنْ زَارَ قَبْرَ الْحُسَيْنِ ع لَيْلَةَ مِنْ ثَلَاثِ عَقَرِ اللَّهِ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ؛ اگر کسي در يکي از اين سه شب، قبر حسين بن علي عليهم‌السلام را زيارت کند خداوند متعال گناهان گذشته و آينده او را مي‌آينده او را مي‌آمرزد. راوي عرض مي‌کند: فدايتان شوم اين سه شب، کدام شبها هستند؟ امام عليه السلام فرمودند: شب عيد فطر، شب عيد قربان و شب نيمه شعبان. (کتاب المزار، ص 45)

امام صادق عليه السلام فرمود: مَنْ زَارَ قَبْرَ الْحُسَيْنِ ع لَيْلَةَ الْيَصْفِ مِنْ شَعْبَانَ وَ لَيْلَةَ الْفِطْرِ وَ لَيْلَةَ عَرَفَةَ فِي سَنَةٍ وَاحِدَةٍ؛ اگر کسي در يك سال حسين بن علي عليهم‌السلام را در شب نيمه شعبان و شب عيد فطر و شب عرفه زيارت کند خداوند متعال براي او هزار حج و هزار عمره مقبول ثبت مي‌کند و نيز هزار نياز دنيايي و آخري او نيز برآورده خواهد شد. (کتاب المزار ص 50)

محمد بن ابي نصر بنظمي مي‌گويد از امام رضا عليه السلام پرسيدم در کدام ماه قبر شريف اباعبدالله الحسين عليه السلام را زيارت

کنیم؟ حضرت فرمودند: فِي التَّصْفِ مِنْ رَجَبٍ وَ التَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ؛ در نیمه رجب و نیمه شعبان. (کتاب المزار، ص 40)

ملاقات با پیامبران الهی از نزدیک

امام صادق علیه السلام فرمود: هر کس دوست دارد پیامبران الهی را از نزدیک ملاقات کند؛ فليزُرْ قَبْرَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ ع فِي التَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ؛ پس بر او لازم است تا در نیمه شعبان قبر حسین به علی علیهما السلام را زیارت کند؛ چرا که در چنین روزی ارواح پیامبران علیهم السلام از خداوند متعال اجازه می گیرند تا به زیارت حسین علیه السلام مشرف شوند که خداوند متعال هم به آنها اجازه می دهد. (تهذیب الأحکام، ج 6، ص 48)

توصیه به احیای شب نیمه شعبان

جبرئیل علیه السلام از جانب خداوند متعال پیام آورد که یا رسول الله! شب نیمه شعبان را زنده بدار؛ امتت را هم به این کار توصیه کن. در این شب می توان با اعمال عبادی به خدا نزدیک شد چرا که این شب شبی است بس شریف و ارزشمند.

بعد اضافه کرد امشب شبی است که لا يدَعُو فِيهَا دَاعٍ إِلَّا اسْتَجِيبَ لَهُ و لا سَأَلَ إِلَّا أُعْطِيَ و لا مُسْتَعْفِرٌ إِلَّا عُفِرَ لَهُ و لا تَأْتِبُ إِلَّا تَيْبَ عَلَيْهِ؛ هر دعایی در آن مستجاب است و به درخواست هر نیازمندی پاسخ داده می شود هر که طلب بخشش کند او را می بخشند و هر که توبه کند پذیرفته می شود. یا رسول الله محروم واقعی کسی است که از خیرات این شب محروم بماند. (وسائل الشيعة، 104/8)

زنده دلی با زنده نگهداری شب نیمه شعبان

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: هر کس که شب عید و شب نیمه شعبان را زنده بدارد لم يمُتْ قلبُه يومَ تموتُ القلوبُ قلب او در روزی که قلبها می میرد نخواهد مرد و هیچگاه دل مرده نخواهد شد. (ثواب الأعمال، ص 77)

برترین شب بعد از شب قدر

امام صادق علیه السلام نقل می کند که از امام باقر علیه السلام در مورد فضیلت شب نیمه شعبان سوال کردند. امام علیه السلام در پاسخ فرمودند: هِيَ أَقْضَلُ لَيْلَةٍ بَعْدَ لَيْلَةِ الْقَدْرِ شب نیمه شعبان بعد از شب قدر از ارزشمندترین شبهاست. در این شب خداوند متعال فضلش را به بندگانش عطا می کند و آنها مورد آموزش ویژه خود قرار می دهد. در این شب نهایت کوشش خود را به خرج دهید تا به خدا نزدیک شوید. چرا که در این شب خدا به خودش قسم خورده که دست نیازمندی را رد نکند مگر آنکه گناهی را در خواست کرده باشد. همانگونه که خداوند شب قدر را برای پیامبر ما صلی الله علیه و آله قرار داد این شب را هم به ما اهل بیت اختصاص داد.

حضرت ادامه دادند؛ تا آنجا که می توانید در این شب دعا کنید و خدا را بستانید اگر کسی در این شب صد بار سبحان الله و صد بار الحمد لله و صد بار الله اکبر بگوید عَقَرَ اللَّهُ تَعَالَى لَهُ مَا سَفَى مِنْ مَعَاصِيهِ وَ قَضَى لَهُ حَوَائِجَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ خداوند تمامی گناهان گذشته او را می آمرزد و نیازهای دنیا و آخرت او را برآورده می سازد. (الأمالي للطوسي، ص 29)

تعجب امیرالمومنین علیه السلام از بی تفاوتی نسبت به این شبها

امیرالمومنین علیه السلام می فرمود: يُعْجِبُنِي أَنْ يُقَرَّخَ الرَّجُلُ نَفْسَهُ فِي السَّنَةِ أَرْبَعَ لَيَالٍ در شگفتم از کسی که چهار شب از سال را به بی تفاوتی می گذراند. آن چهار شب عبارتند از: شب عید فطر، شب عید قربان، شب نیمه شعبان و اولین شب از ماه رجب. (مصباح المتعجد، ص 852)

عرضه اعمال سالانه در شب نیمه شعبان

امام صادق علیه السلام فرمود پدرم امام باقر علیه السلام می فرمود: إِي أَحِبُّ أَنْ أَدُومَ عَلَى الْعَمَلِ إِذَا عَوَدْتُه تَقْسِي مِنْ دُوسْتِ دَارِمِ هر عمل صالحی را که انجام می دهم آنقدر در آن مداومت داشته باشم تا روحم به آن عادت کند از این رو اگر به دلایلی عمل مستحبی

را انجام ندادم در اولین فرصت آن را به جا می آورم تا نفسم به آن عادت کند. برترین عمل نزد خداوند متعال عملی است که بر آن مداومت شود.

سپس فرمود: **فَإِنَّ الْأَعْمَالَ تَعْرَضُ كُلُّ حَمِيمٍ وَ كُلُّ رَأْسِ شَهْرٍ وَ أَعْمَالَ السَّنَةِ تَعْرَضُ فِي التَّصَنُّفِ مِنْ شَعْبَانَ** تمام اعمال [یک هفته] در هر پنج شنبه و [تمام اعمال یک ماه] در اول ماه [بعد] و اعمال یک سال در نیمه شعبان [به خدمت ولی عصر آن زمان] عرضه می شود. پس اگر می خواهی عملی را به نفست عادت دهی آن را یک سال ادامه بده. (بحارالانوار، ج 84، ص 37)

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: **مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ التَّصَنُّفِ مِنْ شَعْبَانَ مِائَةً رَكْعَةً بِأَلْفِ مَرَّةٍ قُلَّ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ** هر که در شب نیمه شعبان صد رکعت نماز با هزار قل هو الله احد بخواند (3) روزی که قلبها می میرند قلب او نمی میرد و تا نمرده است صد فرشته را خواهد دید که خیال او را از بیم عذاب الهی آسوده می کنند به این ترتیب که سی ملک از آنها به او نوید بهشت می دهند. سی ملک دیگر او را از شیطان حفظ می کنند. سی ملک دیگر روز و شب برای او طلب بخشش می کنند و ده تایی آخر هم او را در برابر مکر و حيله حيله گران و مکاران یاری می کنند. (إقبال الأعمال، ص 701)

سفارش امام رضا علیه السلام در شب نیمه شعبان

علي بن حسن فضال می گوید پدرم گفت که در مورد نیمه شعبان از امام رضا علیه السلام سوال کردم. امام فرمود: **هِيَ لَيْلَةٌ يُعْتَقُ اللَّهُ فِيهَا الرَّقَابَ مِنَ النَّارِ وَ يَغْفِرُ فِيهَا الذُّنُوبَ الْكِبَارَ** پرسیدم در این شب نماز خاصی واجب شده است؟ فرمود این شب عمل واجبی ندارد اما اگر دوست داشتی عمل مستحبی بجا آوری نماز جعفر طیار را بخوان و در آن بسیار ذکر خدا بگو و استغفار کن و دعا نما. زیرا پدرم مرتب می فرمود که دعا در این شب مستجاب است. عرض کردم مردم می گویند که امشب شب صکاک (صدور برات و مقدرات) است. فرمود شب صکاک، شب قدر در ماه رمضان است. (عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج 1، ص 29)

پی نوشت:

1. ابن طاووس، علی بن موسی، اقبال الأعمال، ص 212؛ مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، ج 98، ص 413

2. ابن طاووس، علی بن موسی، همان ص 220

3 به این ترتیب که پنجاه نماز دو رکعتی به جا آورد و در هر رکعت بعد از حمد ده بار سوره توحید را تکرار کند.